

**Učení dětí pomocí přednášek a programu z Tábornických
škol**

Hana Kuklíková

Česká Tábornická Unie
D.T.K. POUTNÍCI Praha

Plackování 2014

Úvod

Volný čas dětí by neměl být pouze výplní mezi školou a dětskými povinnostmi. Měl by mít smysl a měl by být i nenásilnou cestou k získávání a osvojování vědomostí a nových dovedností. Cesta, která je hravá a zajímavá, taková po které budou vést i své děti.

Přírodu je potřeba poznávat a ne v ní jen bezmyšlenkovitě bloumat. Jezdit do ní, naučit se jí využívat, neničit a chránit. Vyznávání Woodgraftu totiž nespočívá jen v zapalování slavnostních ohňů, ale právě v těchto bodech. Je to životní přístup a ideologie. Děti jezdící do přírody s oddíly od České Táborské Unie by s těmito věcmi měli být seznámeni. Měli by se je učit a měli by pak sami chtít přírodu chránit.

Je proto dobré zajistit pro děti úspěšnou a atraktivní činnost, která zaplní jejich volný čas a děti budou mít zároveň možnost naučit se správně se k přírodě chovat, žít vedle ní a s ní a osvojit si věci k tomu potřebné.

Je to tedy práce pro všechny, kteří chtějí děti učit (a také sami sebe) poznávat přírodu, jako to dělali přírodní národy a zálesáci. Učit je formou hry a s pozitivním přístupem k novým věcem. Aby se děti naučili něco, co budou po prázdninách vyprávět spolužákům ve škole.

Způsob učení

Vedoucí by se k dětem měl vyjadřovat způsobem přijatelným k jejich věku. Neměl by je přehlcovat odbornými termíny a zbytečnými informacemi. Děti si to tyto věci nezapamatují, nebo je rychle vypustí. I když si toho dokáží zapamatovat hodně, při zvýšeném obsahu informací jim dělá potíže udržet pozornost a tím si zapamatovat, co bylo důležité. Neznamená to však, že program nemůže trvat celé odpoledne nebo den, jenom nesmí být jednotvárný.

Když mi bylo asi dvanáct, měli jsme na táboře jedno odpoledne program, kdy nám strýc mé kamarádky udělal přednášku o navrácení Rysa Ostrovida na Šumavu, do volné přírody, na pozici přirozeného predátora. Tenhle projekt vymyslel a úspěšně realizoval.

Pavel Šustr nám nejdříve vysvětlil, o čem nám bude povídat, uvedl nás do problematiky a objasnil nám základní informace o rysech a vysoké zvěři na Šumavě.

Potom nás vzal ven a hrál s námi hru na poznávání stop zvěře (- na papírových kartičkách). Zaběhali jsme si a protáhli se po delším sezení v klubovně. Následně jsme šli do lesa a pomocí vysílačky jsme hledali na nás nalíčený rysí obojek, podle kterého se sleduje pohyb rysů po určitém území. Nikdo nic podobného neznal, takže si naši pozornost udržel. Po

navrácení do klubovny nám řekl dalších pár informací k tématu, pustil nám krátký film a nakonec jsme se mohli zkusit nechat vyfotit fotopastí (reaguje na pohyb) kterou měl sebou a která jinak fotí zvířata v lese.

I po takto stráveném odpoledni jsme byli ochotni se toho dozvědět více a více. Nevšední téma nás bavilo a naučili jsme se, že rys do přírody patří. Unikátní byl fakt, že Pavel Šustr dokázal zaujmout a nadchnout dohromady děti odlišných věkových kategorií.

Je tedy potřeba aby se dětem program měnil. Například, když je seznamujete s různými rostlinkami, dělejte to maximálně půl hodiny, a pak je pošlete do lesa, aby sami nějaké další našly. Až se děti vrátí, tak jim dejte za úkol rozpoznat ty, se kterými už byli seznámení. Opakování je nejlepší cesta k pamatování si věcí. Můžete ho začlenit, a tím to dětem zpříjemnit, do obyčejné vycházky po okolí. Pokládejte jim různé otázky a vymýšlejte různé malé soutěže, kde bude hrát roli to, kolik si toho pamatují. Pro děti to nebude nudné a nebudou mít pocit, že je chcete mučit učením pořád. Bude je to bavit, protože to bude formou hry. A to je jeden z nejsnadnějších způsobů jak děti „donutit“, aby se o něco zajímaly. Nenásilně je dokopete k tomu, aby začaly o věcech přemýšlet.

Může se i tak stát, že to některé nebude zajímat a nejraději by někde támhle hráli šiškovou válku. Je proto nutné děti motivovat. Musejí vědět, že to co se naučí, bude mít odezvu. Zabráníte otázkám jako: „A je to vůbec potřeba?“ nebo „Na co mi to asi tak bude?“. Musíte jim dát možnost, že své vědomosti využijí, že z nich budou mít prospěch. Například se budou učit uzle s tím, že si pak s pomocí vedoucích postaví lanovou dráhu a pak si na ní budou moci „blbnout“. A navíc použijí něco, co si sami vyrobili. Kromě toho, že se něco naučili, si odnášejí i dobrý pocit a to je hrozně moc důležité. Protože jestliže z toho měli dobrý pocit, mohou o to mít zájem a budou to chtít i rozvíjet. Inspirujete je k tomu, aby své vědomosti posouvali dál. Aby byli v něčem dobré.

Nastavte jim učení jako snadnější, lepší a zábavnější než „flákání“ a oni se sami budou chtít o věci zajímat víc. Neboť, jak řekl americký humoristický spisovatel Charles F. Browne: „Průměrný učitel vypráví, dobrý učitel vysvětluje, výborný učitel ukazuje a nejlepší inspiruje.“

Právě inspirace tkví v tom, jestli budou chtít svoji hranici vědomostí posunout až za Tábornickou školu.

Metodické vybavení

Metodické pomůcky jsou nedílnou součástí tábora. Bez ešusu či kotlíku dětem sotva ukážete, jak si na ohni udělat čaj nebo polévku. Stejně tak nemůžete učit děti překonávat přírodní překážky pomocí horolezecké techniky, když nemáte horolezecké vybavení. Pomůcky jsou zkrátka potřeba a každý oddíl je řeší jinak. Buď prostě máte dispozici na základně, kam s oddílem jedete nebo máte jako oddíl vlastní vybavení. To je lepší v případě, že jedete někam, kde vybavení nemají. Nijak vás to totiž neomezuje. Musíte ale zase řešit dopravu všech věcí na místo. Ale počítám s tím, že celou knihovničku literatury o rostlinách, stromech nebo zvířatech si do batohu třeba na vandr nikdo nevezme. Znáám kamaráda, který jel na tábor a v batohu měl na spacáku naskládány hromady knížek. Ten batoh se nedal nosit. Bere se vždycky jen to, co víte, že na devadesát devět procent využijete. U některých oddílů si děti vozí své vlastní vybavení. Nemyslím tím ešus nebo celtu, ale vybavení, které mají jen některé oddíly, podle svého zaměření. U nás mají některé děti sedák a půjčují ho těm, kteří ho nemají. U dalších oddílů je povinností, že musí mít každý na každou výpravu sekyrku a jinde stačí do skupiny jedna. Záleží na vedoucím, co preferuje, ale bez metodického vybavení se oddíl neobejde.

Metodické pomůcky dávají dětem možnost, aby si prakticky vyzkoušeli nabitě informace. Měli by je mít k dispozici už jen proto, aby si třeba samy mohly najít, jak se nazývá brouk, kterého právě našli lézt za svým stanem. To, že si věci díky metodickým pomůckám mají možnost zkoušet samy, je osamostatňuje a posouvá dál.

Předloni v létě přijel k nám na tábor bývalý frekventant Tábornické školy a vedoucí jiného oddílu. Ukazoval nám, jak rozdělat oheň třecími dřívky. K zachycení jiskry používal buď stařinu (přeschlou trávu) nebo troudnatec-choroš, který po přinesení z lesa nakrájel, usušil a následně využil. Děti o den později troudnatec v lese našli, nakrájeli ho a usušili. Všem dětem i vedoucím ho pak rozdaly. Vedoucí měli z jejich vlastní iniciativy radost a děti si vyrobily jednu z pomůcek k rozdělení ohně.

Dětem by se samozřejmě mělo zacházení s metodickým vybavením vysvětlit. Je to div, ale některé děti nevědí, jak se hledá v atlasu stromů. Pro nováčky je zase obtížné zacházet se sekyrkou, když to v životě nedělali. U takových pomůcek je potřeba dozor vedoucího nebo staršího, který zacházení s nimi ovládá. U štelování dalekohledu na pozorování hvězd, si ho zase vedoucí zpravidla hlídá, jelikož děti dokáží rozbít nebo ztráct věci převratnou

rychlostí. Každý metodický materiál vyžaduje jisté zacházení a to se dětem musí také vysvětlit.

Přednáška

Na tábornických školách se učí formou přednášek. Je proto možná nepředstavitelné, aby se stejným způsobem učili i děti na táboře. Já si ale myslím a z vlastní zkušenosti vím, že přednáška pro děti se udělat dá a to dost originálními způsoby. Jak už jsem výše uvedla průběh přednášky a programu Pavla Šustra.

Pod pojmem přednáška si hned všichni představí hroznou nudu, ale přednáška může být brána i jako zábava a odpočinková činnost. Víím, že jakmile jsou udělány atraktivně a záživně, tak si je děti oblíbí. Nesmí se jich dělat moc v jeden den a jsou ideální při špatném počasí, nebo když děti půl den běhali a dá se jim to jako odpolední program. Jakmile se udělají přijatelným způsobem pro děti všech věkových kategorií a netrvalí moc dlouho, tak jsou příjemnou výplní programu na táboře.

Bohužel i z vlastní zkušenosti u nás v oddíle mám zažité, že přednáška od jednoho vedoucího byla zajímavá a motivační, zatímco od jiného vedoucího byla nudná a děti ztratili během pár minut koncentraci. V takovém případě si také neodnesly z programu vůbec nic. Zatímco vedoucí nevěděl, co má dělat s bandou rozjívených a zrudlých děcek.

Proto by každý program, takhle moc náročný na pozornost dětí, měl začít dobrou přípravou. Vedoucí by měl kolektiv znát, a i ty největší zlobiče by měl umět zabavit. Je to opravdu umění a chce to odvalu, trpělivost a někdy i morální převahu. Opět je dobré děti do přednášky zapojit otázkami a nechat je přemýšlet, vyslechnout si jejich připomínky a snažit se jim dostatečně odpovědět na co se ptají.

Zkušenost v oddíle

Na Tábornických školách se také dělá na konci petrachtace. Je to několikadenní výlet s batohem a přespáním na určitém místě mimo tábor v přírodě. Frekventanti zde mají možnost prakticky využít vědomosti, které na Tábornické škole získaly.

Téměř totéž se dělá u nás na konci tábora. Děti si sbalí batohy a v nich potřebné vybavení na dvoudenní výpravu a v doprovodu praktikantů a vedoucího, který na vše dohlíží, vyráží do lesů. Mají možnost vstřebat a procvičit si to, co si na táboře vyzkoušeli a uvědomit

si, jestli je to právě to co je baví. Jsou zcela odkázaní na to, co se naučili. Musejí si uvařit, postavit bivaky a mají za úkol přinést vzorky zajímavých rostlin, které pak určují podle atlasu.

Pro některé jedince je to velice náročný úkol a jiní se toho uchopí, tak jak se za celý tábor neuchopili. Vedoucím to také dá vědět, kdo je schopný, snaživý a pomáhá ostatním. Děti si tak můžou vysloužit čest zapalovat slavnostní oheň.

Aby všichni nemuseli dělat všechno, jsou rozděleni do skupin a v těch skupinách si rozdělí jednotlivé úkony- kdo bude chodit pro dříví, kdo bude vařit, kdo stavět bivak atd. Děti se tak zároveň učí spolupráci. Má to být vlastně taková zkouška vytrvalosti, odvahy a vědomostí dětí. Děti jezdící k nám na tábor už několikátým rokem se celý tábor na tuhle výpravu těší. Mají totiž možnost ukázat, co všechno už umí.

Závěr

Tábory, kam vedoucí zařadí program z Tábornických škol, jsou jedinečné v tom, že děti si hrají a zároveň se toho spoustu naučí. Zatímco na jiných táborech dětem staví lanovou dráhu vedoucí, u nás si ji děti postaví samy. Děti u nás v oddíle zvládají třeba základy meteorologie a astronomie, vědí co je tepelný komfort, učí se hrát na kytary, samy si postaví týpí a uvaří na ohni. Já sama jsem některé věci, které se běžně učí na Základní Škole, pochopila právě až na táboře. Děti si pak můžou nabitě znalosti prohloubit na Tábornické škole.

Také bych chtěla říct, že u nás je tábor vyvrcholení celoroční činnosti oddílu, a že děti mají možnost tohle všechno vstřebávat po celý rok.

